

JAN KLECANDA:

STARÝ HŘÍCH.

Vesnický román.

Ujistoval ovšem i mistr Kačaba, že na vlastní oči viděl a na vlastní uši slyšel, že Evička a Světlák budou svoji, ale Kačabovi lidé při vši jeho nábožnosti nevěřili nic, než co se modlil a to ještě musel číst z knihy.

Čekáno tedy s pochopitelnou dychtivostí na konec kázání, a když velebný pán vzal do ruky povědomou knihu, z níž předčítal ohlášky, nastalo v kostele hrobové ticho a oči všech obrátily se k Vavříkovi, jenž byl přišel do kostela již mezi samou mší a usedl hodně okázale na místo, kde jindy sedával pan otec Dolanský.

A když pan farář dočetl, nastal v kostele šumot, jenž neztichl dříve, až se od oltáře ozvalo cinkání zvonečku, ale i pak ještě hledal každý pohledem mladého Horyna, jenž jako bez ducha stál s otcem nahoře na kruchtě, nevěda, co se kolem něho děje a neslyše, že již zpěv začal. Však i ostatní přítomní tentokrát obovali mši svatě s velikou roztržitostí, nemohouce se již dočkat konce, aby mohli odlehčit svému překvapení a vyměnit si s sousedy své náhledy o této neobyčejné události.

Všobecnou pozornost ovšem budilo, že kromě stárka Lukáše nebylo zde z lužického mlýna ani živé duše. Nepřišla Evička, nepřišel ani mlynář poslechnouti ortel své dcery. A s stárkem, jenž se díval, jakoby chtěl vypálit, nebylo řeči. Také si všimli lidé šafářovic Toničky, jež dnes protlačila se až do kostela, ale zde postavila se úmyslně pod kruchtu do stínu, aby slyšela i viděla, ale sama nebyla viděna.

Ubohému děvčeti, když zaslecho z kazatelny potvrzení pověsti, jež ovšem i do Dvorce se dostala, udělalo se zle a ono, nedočkavší ani konce mše, prodralo se davem z kostela a spěchalo domů.

Po mši vyhrnuli se zbožní věřící před kostelíček, jakoby jim tam uvnitř bylo nad hlavami chytalo. "Slyšeli jste? Tak je to tedy přece pravda? Kdo by se toho byl kdy nadál?" šlo od úst k ústům, a kde se sešli dva nebo tři důvěrnější sousedé, již se nemusili báti, že by který z nich druhého zradil, zle láleřili na mlynáře Dolanského.

"A co ho to nerozumí napadlo? Děvče jako jarní květ a on jí chce dát takovému zhyralci!" mluvilo se na všech stranách.

"Pro hřích to je! Jediná dcera na takovém majetku, že by mandel děti uživil, a on si do toho chce posadit člověka, který má barabimu na spadnutí a pod tři záhony brambor."

"No, Vavřík prý má nějaké peníze. Vyhrál z loterie — — namítal kdosi.

"Má-li, však on je nebude mít dlouho. Vyhrané peníze nejsou požehnané. Jak je vyhrál, roztočí je zas."

"Totéž tak. A když už bude jednou v tom, bude pak roztáčet Evičiny."

"Inu, tihle mlynáři!" huboval kterýs ze sedláků. "Takové penězů pytle to jsou. Že se jim dobře daří, chtějí ještě víc. Jen ten mamon shrabovat — —"

"Což Dolanský, ten přece není tak na groš hladový! A také nemá ani proť! A konečně, kdož ví, vyhrál-li Světlák tolik, jako má k očekávání mladý Horyna?"

"A pravda, na toho bych byl málem zapomněl! A ten přece byl už skorem jako ženichem Evičiny! Lidíčky, tohle až vyložil, kdo dovede. Já to neumím!"

Takové a podobné rozmyšlenky trou-

sily se mezi sousedy, a když Horynové sešli se schůdku, vedoucích na kruchtu, byli obklopeni celým zástupem, jenž na ně dorážel.

"No, vy nám snad přece povíte, co se to sběhlo?" popadli si sousedé starého.

"A co bych já vám povídal, když sám nevím nic víc než vy?"

"Toť přece jste s Dolanským jedna ruka! Abyste vy nevěděli, co se v lužickém mlýně děje!"

"A to myslíte, že se musel na to se mnou radit, aby vyvedl takovou hloupost? To třetí každý sám a bez rady."

"Cože? Vy opravdu nevíte? A co tomu říká váš Karel?"

"Támhle ho máte! Optejte se ho, musíte-li to vědět," odbyl Horyna mrzutě zvědavce, a ti, vidouce, že s ním není řeči, již na něho nenaléhali.

"A co ty, Karle?" darželi hoši a děvčata na mladého Horyna. — "Ty že si dáš děvče odložit takhle před samým nosem?"

"A k tomu takovým světoběžníkem? Či se snad mezi vámi něco šustlo?" vyzvídal jiný.

"I nechte ho a netrapte ho svými otázkami!" zastala se bratra Madlenka. "Však vidíte, že mu není valně u srdce."

"Ej, že ta Evička něčeho takového je schopna, nikdy bych se byl nenadál," zahuboval Kučerů Jeník.

"Nech být Evičku na pokoji," okřikl ho Karel. "Ta ubohá asi za to může tak málo jako ty a já."

"Ale že se tedy panu otcí podala? Ta mívala přece odjakživa svou hlavu, že jsem se až o tebe bál," rozšafně řekl Kučerů.

Karel byl by se tomu as jindy usmál, ale dnes odbyl ženicha své sestry hoře: "Víš ty co? Hleď si Madleniny hlavy! S tou budeš mít dost starostí, sobě bližších."

"Vidíš, na tebe měl i já ránu dostala," řekla Madlenka vesele a popadnuvši svého hochu za ruku, odtáhla ho stranou. "Raději ho dnes nech! Toť pochopíš, že mu není do hovoru. Především ještě se mu Evička zafíkala, že od něho neupustí a dnes sletí s kazatelny s jiným a k tomu ještě s takovýmhle — Však teď jde nejen o něho, ale i o nás. Karel se z toho zase vzpomíná a ohlédne se po jině — —"

"Ty myslíš, že jako my budeme čekat na něho, aby byly obě svatby najednou?" odvětil mladý Kučera rozhodně. "Milá holka, mám ho rád i jako kamaráda i jako svého bratra, ale tohle mu asi přece ztěžka udělám k vůli."

"Nu, vidíš, to jsem si věru o tobě myslila, že's jídal vtípnou kaši větší lžičí! Což pak tě ještě nenapadlo, že když Karel nepřiznání se do lužického mlýna, bude mu chtít pantáta zachovat náš? A vezmeš-li si mne, panem otcem už nebudeš."

Kučera při těch slovech povážlivě protáhl obličej. "I hrome, v tom je suk!" zvolal. "Což o mne by nebylo. Ale co tomu feknou naši starší? Ti s tím již počítali jako s hotovou věcí?"

"Šlo-li jim o mlýn, budeš se muset přiznání někam jinam," škádlila ho Madlenka, ale dívala se po něm přece se strany trochu starostlivě, aby viděla, jak se k tomu bude tvářit.

"Eh co," rozhodl se hoch rychle a pohodil rukou. "Na mne si nepřijdu. Nejsem Evička, bych si dal předpřisovat, koho si mám vzít. Nedají-li mi živnost doma, ohlédneme se někde jinde. Svět je velký a nebude těžko na-

jit v něm nějakou prázdnou chalupu, kam bychom se nastěhovali."

"Myslíš-li to tak vážně, potěším tím našeho pana otce. Však se dost bál, že mi utečeš a já zůstanu na očet."

"A tys se nebála?"

"Já ne!" odvětila Madlenka statečně. "Neutečeš-li, nebojím se, že bychom se ve světě ztratili. A kdybys utekl, neměla bych čeho žet — —"

"A potěšila bys se jiným?"

"Nu, toť víš, že bych do kláštera nešla!" — —

Zatím co ti dva mladí se škádlili, jak již bylo jejich zvykem, oba Horynové oddělili se od ostatních a kráčeli spolu zabráni ve vážný rozhovor.

"Už se musíš odevzdat do vůle boží, hochu," domlouval pan otec synovi. "Sám to dost těžce nese, ale jakž tu pomoc? Zbláznil se ten starý. Evičky je mi líto! Což ty si časem najdeš jinou — —"

"Já? Nikdy!"

"No, o to se dnes nebudeme hádati. Jiným se tak také zdálo a pak si to přece rozmyslili, když se srdce od takové rány vzpomínalo. Ale chudák děvče je pro celý život vázáno na muže obehdu, s kterým nemůže býti nikdy šťastno."

"Tatínku, nenechám to tak," zvolal Karel rozhodně. "Něco se v tom musí stát — —"

"Co bys chtěl počít? Bránit nemůžeš."

"Udělal byste mi něco k vůli?"

"No, co pak? Mluv! Víš, že rozumnou věc jsem ti nikdy neodfekl."

"Pojďte se mnou do lužického — —"

"Na námluvy? Zbláznil jsi se, hochu? Teď po ohláškách?"

"Po ohlášce — —" opravoval Karel. "A kdyby už bylo po všech třech, dá se to vždycky ještě zvrátit — —"

Pan otec se vzpíral, vymlouval se, jak mohl, poukazoval k tomu, že se na Dolanského hněvá a že k němu do stavení nevojde, pokud ho neodprosí, ale když Karel vyhrožoval, že něco vyvede, konečně přece povolil. "A když tedy máme jít, nač odkládat do odpádné? Pojďme hned! Když nic jiného nepořídíme, pokážíme tomu balbousovi aspoň oběd! — Jen aby tam snad Vavřík nešel dnes už na trachtaci jako ženich. S tím bych se věru nerad setkal."

"Toho se nebojte, pane otče," ozval se za nimi stárek, jenž je byl právě dohonil a zaslechl poslední slova. "Já jsem vypořizoval, nesmí se u nás před svatbou mnoho otáčet. Aspoň to chudák Evička vymohla — —"

Pan otec Dolanský nemálo se polekal, když do dveří vešli oba Horynové. Pokročil jim vstříc, ruce jim podal, ale slova ze sebe vypraviti nedovedl.

"Měl bych se na tebe ještě hněvat, ty zpropadená kůže," začal pan otec Horyna, "za to, jak jsi mne pěkně vyvezl na jarmark, ale ze starého přátelství ti to daruji. A abys viděl, ani spaní ti nechej odněst, až mi ani židli n nabízáš — —"

"Ale tak přece — —" rozpačité vítal Dolanský, přistavuje židle. "Vždyť snad se známe a nejsi tu u nás poprvé? A ty také, Karle? Sedni přece a povězte, co jste nám dobrého přinesli!"

"No, nemnoho dobrého — kromě dobré vůle, bez které já, jak víš, nerad kam chodívám. A že jsme tak starí sousedé, vzal jsem jsi i dnes s sebou," odpovídal pan otec Horyna, začínaje hezky širokou oklikou.

"Dobrá vůle — chvála Bohu — vždycky mezi námi bývala. Meleme tu od nepaměti na jedné vodě, ale ještě jsme se jakživi o krůpěj vody nepohádali."

"Tak, tak, dobře tu bývalo mezi oběma mlýny a děli Bůh, nebude ani teď háfe — —"

"A proč by mělo být? Však ti, co tu po nás budou na těch našich klapálcích hospodařit, nebudou cizí, aby si neuměli vážit starého sousedství," se vzdechem odvětil Dolanský a odmlčel se.

Také Horynovi, ač nebývalo u něho o slovo nikdy zle, dnes jaksi řeč docházela a ne a ne napadnout ho něco, čím by navázal. Teprve když ho Karel, jenž seděl za ním, několikrát zatahal za šos div že ho ze židle nestáhl, počal Horyna zase od začátku: "A vidíš, Václave, tak jsem si vždycky myslíval, že to naše přátelství zpečetí i naše děti — —"

"A proč by ne? Však to bude pro ně jen dobře, když si nebudou ten život dělat trpěm, než je sám šebou."

"Inu tak! Ale já jsem si myslil a tys to sám také leckdy nepokrytě nadhodil, jak by se ti naši mladí k sobě hodili."

"Ah — člověk mluví, pán bůh mění — —" vzdychl Dolanský, je muž začínalo již býti úzko z toho, jak Horyna rozvažoval.

"I někdy také lidé měnívali a co bych tak chodil okolo, jako pes kolem horké kaše? Však mi tuhle beztoho Karel už div že šos neutrhne. — Přišli jsme k tobě, sousedě Dolanský, abychom — Karel pro sebe a já za něho požádali tě o ruku tvé dcery Evičky — —"

Dolanský, ač ovšem napřed věděl, co bude následovati, zbledl, les opanovav se, řekl sousedu velice klidně a chladně: "Tys nábožný muž, Horyno, a co tě znám, vím, že v chrámu Páně ani slovo ti neujde, ať proneseš s kazatelny nebo od oltáře. A tak si myslím, že ejsi slyšel, co tam farář ohlašoval."

"Slyšel jsem, pravda! A i tuhle Karík slyšel, ale nemohli jsme ani on ani já věřiti svému sluchu. Přišli jsme tedy sem k tobě, abys nám slova ta opakoval."

"Když není nic jiného, v tom zde mohu ti snadno vyhověti," ledově mluvil Dolanský, doufaje, že tak pohněvá soudruha a vezme mu chuť k dalšímu jednání. "Ohlašoval tam pan farář, že Evička Dolanských a Vavřínce Světláků budou míti svatbu."

"Tak — a tys opravdu odhodlal se tomu ubohému děvčeti otrávit celý život?" rozběhl se Horyna přímo k cíli.

"Ej, myslím já, že ty jsi ještě z těch starých, že každý sám je štěstí svého strážcem nebo život si otravuje."

"Bývá tak ve světě, ale někdy lidé svévolně zasahují do kola osudu. Jako ty zde, Václave, když jsi ruku svého dítěte zadal člověku, který není hoden, ani aby u tebe práskoval — —"

"Zadal jsem — zadal, a na tom nic nezmění všechno mluvené — —"

"Ale lidé praví, že jsi Evičiny ruku nezadal, nýbrž že jsi jí dábli zapradal. Nedurdi se, Václave, však ty to přece sám musíš vidět, že ti dva se k sobě hodí jako holubice s luňákem. A nepěkně jsi jednal, že jsi do děvče k Vavříkovi nutil. Čti a radosti se na tom věru nedočkáš."

"Dočkám — nedočkám, sousoude Horyno, má hlava tě bolet nemusí a z mých starostí tobě šediny neporoštou. A že jsem já Evičku do něho nenutil, to vám — cheete-li — poví sama. Sama to tak chtěla, sama si to spraví, jak bude chtít. Však dobře říkáš, že rozšafná žena i starému čertu hlavu napraví — —"

"Vím, že tak říkáš, ale také se říká, že manželství bez lásky uolněné peklo, a to nám přece nebu-

deš tvrdit, že si Evička béře Světláka z lásky?"

"A prosím tě, kdo pak ženským rozumí," vytácel se Dolanský z rozpaků.

Pan otec Horyna pochopil, že takovýto hovorom by nic nepomohl a proto zvedl se k poslednímu, vážnému útoku. "Jsme muži a ne chlapi, jde tu o blaho našich dětí. Václave, promluvme si tedy bez dlouhých oklik rozumně slovo. Že se Karel s Evičkou dávno mají rádi, to přece my oba víme. A že se ti dva k sobě dobře hodí, uznávali jsme my starší a tak jsme tu jejich lásku sami živili. Jak to chceš zodpovědět před Bohem, že dva lidi uvrhneš v neštěstí? Změnil jsi snad mínění o našem Karlovi, že najednou dáváš Evičku jinému? Nebo ti snad jde o to, abys nemusil děvčeti postupovat mlýn?"

Horyna dávno již nepromluvil vážně tak dlouhou řeč a proto se při ní hodně zadýchal a rozčlivil, což mu při jeho tělnosti dělalo značné obtíže při dýchání.

Dolanský stál tu při jeho výkladu jako k smrti odsouzený, nevěda co odpovédět. V zoufalé sni chytil se nadhozeného slova o Karlovi a dříve než Horyna nabral dechu k další řeči, vyhrkl ze sebe: "Že jsem mívával Karlíka vždycky rád, sám dobře víš, ale upřímně řečeno — nesmíš se divit. Kdyby byl hoch po tobě, nic bych neřikal, ale on jako by tvému bratru z oka byl vypadl a to já věru neměl bych v hrobě pokoj. Nebude-li se snad jednou mému dítěti dařit jako tvé švagrové — —"

"A milion hromů!" zděsil se Horyna. "Tak bratra mi budeš vyčítat? A za svého strýce má trpět hoch, o němž nikdo nemůže říci křivého slova? A tohle ty si troufáš říci mně, svému kamarádu, s kterým jsi vyrostl? Že ti ruka neupadne studem, když jsi mi jí ještě před třinácti dny podával a nic jsi nemluvil o mém bratru, který je přece mně bližší než Karlovi!"

Horyna rozčilením se zajíkal a rudl, jakoby se o něho mrtvice pokoušela. Viděl to dobře Karel, jenž odhodlán na všechno, sám jediný zachoval i při této urážce klidnou mysl. Strachuje se o otce, chopil ho za ruku a řekl: "Upokojte se, tatínku! Vidíte přece, že nám pan otec čistého vína nenalil. To je jenom pouhá záminka. Zbavit se nás chce lživou vytáčkou, protože nemá odvahy, by nám řekl pravdu!"

"A kdo ti dal, chlapče, právo, abys ty se mnou, starým člověkem, takhle mluvil?" vzehopil se Dolanský uraženě. "Jsem já snad povinen zpytovat se vám z toho, co ve své rodině uznám za dobré? Měli jsme my spolu nějaké kontrakty, že zrovna ty budeš mlynářem na dolejších mlýně?"

Karel chtěl cosi odpovédět, ale jeho otec zprudka chopil ho za ruku. "Pojď, hochu, pojď!" řekl hoře. "Přemýšlejte nic v ruce nemáme, tak jsme zde prohráli. Jsou už takové časy, že na sousedskou poctivost nesmí se nic dáti. Tak zde buď s Bohem, Václave," obrátil se ještě ve dveřích k Dolanskému. "Dejž Bůh, aby té jedinou Evičku neproklínala, ale věru že víc k vůli ní, než k vůli tobě to přeji, protože ona je nevinná a jen ty — ty — —"

Pokračování.

Dr. F. J. Káral,

český lékař a ranhojčí

Úřadovna v Karbach blčku, číslo po koje 303. — Tel. 1701.

Úřední hodiny: Od 10 do 12 a od 3 do 5.

Obydlí sev. vých. roh 10. s Martha ul. Úřední hodiny: večer. Tel. Doug. 1876. Omaha, Neb. 14